

ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКИ
ФАКУЛТЕТ - КРАГУЈЕВАЦ

ПРИМЉЕНО: 15. 12. 2017			
Орг. јед.	Б р о ј	Прилог	Вредности
01	4941		

Наставно-научно веће Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу на седници одржаној 18.09.2017. године (01-3635) предложило нас је, а Веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу 11. 10. исте године (IV-02-895/1) именовало у комисију за преглед и оцену докторске дисертације **Јелене Ристовић** пријављене и одобрене, а по завршетку истраживање и предате под насловом **ПОЕТИКА СНОВА У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ XX ВЕКА НА ПРИМЕРИМА РОМАНА ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ, ХАЗАРСКИ РЕЧНИК И ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА**. Част нам је поднети стручним већима следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Опис докторске дисертације

Дисертација има 270 комјутерски генерисаних страница уобичајене величине слова и прореда, а организована је по поглављима са ситнијим целинама које имају посебне наслове. Од странице 245 до 255. налази се закључак, а иза њега литература која обухвата странице од 256. до 267, док претходни део текста, разуме се, чине основни тест овог рада, резимеи и кључне речи. Дисертација је организована према следећим поглављима:

УВОД (Појам поетике; Преднаучно схватање и тумачење сна; Сан и психологија; Фројд и индивидуално несвесно; Јунг – индивидуално и колективно несвесно; Јунгова метода тумачења снова; Компензаторна улога сна **Error! Bookmark not defined.**; Процес индивидуације; Сонди и фамилијарно несвесно; Жак Лакан и повратак Фројду; Хоризонти синтагме „поетика снова“; Сан и књижевност; Позиција сна у књижевности XX века; Логоцентрична структура знака и сан; Откриће несвесног – конституисање маргине; Сан и авангарда; Постмодерна и сан; Да ли маргина добија већу „моћ“ у књижевности XX века? Сан као „маргина“ јаве; Преглед досадашњих истраживања; Ситуирање одабраних писаца

на књижевној мапи српске књижевности XX века; Почетак века - Милош Црњански и суматраизам; Осамдесте године XX века - Милорад Павић и постмодерна; Последња деценија XX века – Горан Петровић; Отварање проблема или Како уснити сан „Поетика српске књижевности XX века“?) стр.15-50;

Затим од стране 51. следи друго поглавље УЛОГА СНА У КАРАКТЕРИЗАЦИЈИ ЛИКОВА И СТРУКТУРИ РОМАНА *ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ, ХАЗАРСКИ РЕЧНИК И ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА* (Однос друштва и уметности; Дневни сан: ноћни сан; Улога сна у карактеризацији ликова; Сан о Чарнојевићу; Сан хазарског кагана; Сан о четири никејска прозора; Пожудни снови Стефана Првовенчаног; Други Савин сан – борба са похотом; Празан сан кнеза Шишмана; Снови царице Филипе; Онирички свет као уточиште ликова романа *Опсада цркве Св. Спаса*; Удвајање идентитета: Рајић – Чарнојевић; Замагљивање граница сан - јава, сан - сневање, Чарнојевић – Рајић; Удвостручавање идентитета у *Хазарском речнику*; Ловци на снове у роману *Опсада цркве Св. Спаса*; Демонске личности Павићевог и Петровићевог романа; Хазари и снови; Улога сна у структури романа; Авангарда и сан; Сан и структура романа *Дневник о Чарнојевићу*; Сан и структура романа *Хазарски речник*; Три временске равни у роману; Повезивање временских вертикала; Реинкарнација као структурални поступак; Структура призме као интерпретативни, поетички и онирички модел; Роман-лексикон као онирички лексикон; Лавиринт романа – лавиринт снова; Клепсидра у роману или читање снова унатраг; Сан и структура романа *Опсада цркве Св. Спаса*; Простори сневања и структура романа; Три историјска догађаја – три временске равни; Девет чинова анђеоске хијерархије као композициони елемент; Број четрдесет као композициони елемент; Литургијско и ониричко време: историјско и хронолошког време као композициони елементи у роману *Опсада Цркве Св. Спаса*; Онирички свет и фрагментарност романескног света) стр.51-119;

Треће поглавље иде о стране 112 и има наслов Сан у романима *Дневник о Чарнојевићу, Хазарски речник и Опсада цркве Св. Спаса: Сан или обмана?* (Филозофски преглед појма истине; Појам истине у античкој филозофији; Појам истине у филозофији XX века; Истина књижевности; Статус истине у књижевности XX века; Однос сна и истине; Проблематичност тумачења снова: проблематизовање „истине“ односно (Де)кодирање

истине; Поетичка истина и сан у *Дневнику о Чарнојевићу*; Стварносна и ониричка истина; Сан као процес индивидуације; Рајићева индивидуација; Индивидуациони пут Хазара; Индивидуациони пут Срба у роману *Опсада цркве Св. Спаса*; Ониричко-онтолошка истина *Хазарског речника*; Истина малених дијака у роману *Опсада цркве Св. Спаса*; Истина – неистина – заблуда; Колаковски: истинито – лажно; Жак Лакан: скривање / откривање истине; Хазарски речник: лов на истину – потрага за Бићем; Адам као биће Хазара; Ониричко (де)конструисање Адама; Речник Хазара или дискурзивни лавиринт истине/а – заблуда; Историјска (не)истина у *Хазарском речнику*; Павићев *Хазарски речник* као симулакрум; Начини симулације истине односно стратегије обмане; Однос приче и историје у роману *Опсада цркве Св. Спаса*; Опсада цркве Св. Спаса: опсада приче; Историја као креација, као обмана; Апокрифна историја Петровићевог романа – још једна врста обмане) стр.120-165;

Четврто поглавље рада има назив САН И ИДЕОЛОГИЈА У РОМАНИМА *ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ, ХАЗАРСКИ РЕЧНИК И ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА* (Дефинисање појма идеологије; Суматраизам – поетичка идеологија; Историја као идеологија; Дискурс господара и знање; Човекова душа и репресивне силе; Идеологија и паноптицизам; Дискурс моћи и производња стварности; Политичко несвесно и идеологија) стр. 166-182;

Последње поглавље основног текста рада, од стране 183, јесте САН И ФАНТАСТИКА У РОМАНИМА *ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ, ХАЗАРСКИ РЕЧНИК И ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА* (Однос фантастике и сна; Дефинисање појма фантастике; Ониричка фантастика; Статус фантастике у XX веку; Магични реализам – магична (фантастичка) „реалност“; Постмодерна фантастика; Сан као фантастични ентитет; Замагљивање границе реално: фантастично; Фантастичке димензије ониричког света; Простор хипертекста и фантастика; Фантастичко време ониричког света; Чарнојевићево ониричко време; Хазарско поимање појма времена; Ониричко време и четири видика цркве Св. Спаса; Ониричко време као трајање; Ониричко време тројица дијака; Ловци на снове – чувари меморије; Време као понављање, као симулакрум; Фантастичне јединке; Ловци снова; Адам Кадмон / Рухани; Петкутин; Религијска и демонолошка фантастика у роману

Опсада цркве Св. Спаса; Историја, мит и фантастика у роману Опсада цркве Св. Спаса; Игра унутар традиционалне схеме фантастике; Лудило рата и лудило снова; Фантастичка реалност и реална фантастика; Фантастика и приповедање; Неодлучност лика / читаоца; Фантастика и „логика“ писања / читања; Фантастика и „искључивање“ аутора; Фантастика и фокализација; Време : памћење : приповедање; Онирички свет као утопија; Суматра као утопија; Хазарски речник као утопија; Утопијске црте ониричког света Петровићевог романа) стр. 183 -244;

Затим следи ЗАКЉУЧАК који је насловљен Епифанија или Буђење из сна званог „Поетика српске књижевности XX века“, и у њему скица Могућности даљих истраживања, те списак примарне и секундарне литературе, посебне и опште.

2. Преглед дисертације по поглављима

У уводним страницама дисертације изложени су најважнији елементи који одређују приступ истраживању овако одређене теме, као и егземпларног избора дела, неких од најважнијих дела савремене српске књижевности. Уз школске напомене о појму поетике, који је изузетно тежак па се није ни очекивало да овде буде теоријски доследно изведен и решен него само да се назначи „хоризонт“ проблема, и понеку непрецизност (рецимо у наслову Аристотеловог списка који се разликује у грчком и латинском извору или да се поетике држе дедукције, што ваља и у начелу и због дескриптивне поетике поправити), или стилску рогобатност каквих има у целој дисертацији, стиже се до двадесетог века. Симпатичо је да су ту Шкроб и Тодоров остали важни саговорници, или Гаспаров и Петковић, али је чудно да се последња реч даје као цитат који није био неопходан, па чак није ни користан. И другом појму, сну, посвећено је једно краће потпоглавље у којем се пре психолошких и неких захтевнијих приступа сну излаже и скица неке врсте представе о сну кроз историју. Затим следи сасвим сажето изложено упућивање на Фројда и Јунга којима је можда дискретно дата предност у односу на фројдистички сексуализам, либидалност симболке снова. Излагање је у овом делу солидно и сасвим функционално, а како ће ипак

дисертација не бави проблемима специфично психолошким, него поетичким, то се осећање мањак разумевања динамике поетичких проблема као методолошког питања овде не осећа, и то је добро. Колегиница Ристовић напротив овде показује да је овладала техником научног сажимања у излагању која је неходна да бисмо се кретали кроз области које нису изворно наша струка и не представљају предмет истраживања као такав са довољно сигурности и поузданости. Излажићи погледа на пробмеику сна и заснивања психоанализе код Сондија, колегиница Ристовић међутим као да не прави довољну ралику између ових класика психолошке мисли 20. века, али се срећом брзо враћа Лакану и самим тим централној линији развоја психологије, иако је овај одељак прекрatak да би се видела Лаканова позиција и стварни допринос његовог тзв. повратка Фројду. Упркос томе, ово је довољно за исторјско представљање и истовремено уравнотежење колективистичког и индивидуалистичког одређења. У брзини свашта може да настане, тако да се овде јавља велика пукотина од историјског прегледа до Хајдегера, али таквих прекида у континуитету у прегледним деловима рада мора да буде, но оно што није било нужноје брзоплето повезивање логоцентризма и етноцентризма. Оно што је била сажетост до сада, од овог дела постаје нека врста глосирања и то ће остати особина овог рада, као да није било довољно времена или воље да се од основних научних увида констатованих у мање или више разрађеним белешкама насталим током истраживања, дође до сасвим целовтог и уобличеног текста. Колико је део о Дерици и постструктурализму не само методолошки него и херменеутички користан, толико је његов значај за проблематику самога сна тешко одредити на исти начин. Отуда се у ове две врсте релеванције могле бити и раздвојене, а Декатрова тешкоћа у савладавању изазова сна или обмане снова могла добити значајнију улогу, чиме би и расправа о метафизици имала више сврхе и смисла. Затим следе домаћи прилози овој расправи, Радовић и Стојановић, Жижовић и Настовић, и то је добро, а било би још боље да је мало развијеније, дакле нешто више од указивања.

Затим је уведена књижевноисторијска слика и позиционирање дела о којима ће се говорити, који одређују модернизма и постодернизам у распону од раног Црњанског до Павића и Горана Петровића. У другом поглављу већ на самом почетку дат је оштар, сувише, прелаз од Лотмана до класика психоанализе, што је – такви прелази – једна од главних

одлика ове тезе. У исти мах, важни закључци као то је онај о томе да је техника удвајања идентитета започета код Црњанског (заправо је започета у нашој књижевности већ код Стерије) а довршена код Павића изнети су узгред и остали су неразрађени у поетичком и књижевноисторијском смислу. Мања је техничка грешка да се пребрзо прелази са прве, часописне верзије одломка на коначни текст романа, која је већ експлоатисана и крајње миметички схваћена у радовима Новице Петковића, него што је наставак поетичке анализе, то је више перифрастички и резонерски него стручно изведено из позиције карактеризације једног књижевног јунака, дакле последица сазнања о сну на целину лика, или психоанализе сновних симболичких садржаја. У том смеру међутим креће анализа павићевске карактеризације сном, али је не наставља пододељак о прози Горана Петровића, из чега се опет лепо види колико је у структури рада остало трагова различитих времена настајања појединих делова и колико је глосирање уместо целовите интерпретације одредило овај рад. Таквом убрзаном структуром и траговима рада, истраживања, поткопава се лепа количина знања и интерпретативне воље која је иначе показана и која овај рад штити од престроге оцене, већ га квалификује за одбрану. Овде дакако недостаје и карактеризација критичке литературе о одабрним делима, као и јасније повезивање започето назнаком о односу дела Милоша Црњанског и Милорада Павића. Структура избора отуда превише говори сама за себе, а није јасно да ли је по довршетку удвајања идентитета позиција прозе Горна Петровића пре свега да наставља Павића, или долази до новог преокрета у поетичкој хиперпозицији, која је јасна и из једног другог аутпоетичког записа овог млађег ствараоца. У наредним подпоглављима понављају се и добре и рђаве стране оваковог писања које почива на солидном знању и добром одабиру дела и коректном излагању, али и недостатку продубљене критике и закључака који би имали већу поетичке или шире епистемолошке последице. Тако се и тумачење структуре романа, и улоге сна у њему, које следи, одједном своди на неку акцидентију из историје рукописа, као да она, ако је била таква, не би била отклоњена током свих година и разних издања, а ако је остављена, она је реауторизована и самим тим легитимни уметнички поступак који треба протумачити према поетичкој и естетској сврси која је њиме постигнута. Кад се затим понавља део који је већ анализиран, онда се види колико је текст дисертације остао неинтегрисан и без завршне руке која ће све

повезати, и уједначити. Рукопис једном речју остаје у великој мери у оном облику како је писан, или бележен током истраживања, и то је одлика која се важи за цео рад па је можда нећемо даље истицати у овом извештају. Добра је идеја о могућности разумевања Павићевог романа као каталога/лексикона снова, она би заправо могла да доведе до радикалног претумачивања целог дела у којем би прича и приповедање већ угражени лексикографском парадигмом, били само мотивација за изношење симболичких садржина снова. Док је значај сна у хоризонту авангардне поетике напоменут, изостало је из рада виђење значаја снова и њиховог обликовања из перспективе барокне поетике и контроверзност појма сна као, да се тако изразимо, реалне нереалности у постмодерни. Уз још неколико потпоглаља посвећених *Опсади цркве Светог Спаса*, колегинца Ристовић наводи и једну лепу могућност размишљања о четрдесетичној симболици, премда она одлази у другом смеру од онога који је пројектован као основ овог истраживања. Та линија културноисторијског продубљавања могла је, међутим, бити корисна и за културноисторијско контекстуализовања садржина снова. Истина снова није само референцијално питање у хоризонту једног дела и у њему представљених реалности, већ истовремено могућност културноисторијске идентификације која би била сама по себи истиносно чак и ако није референцијално потврђена: ако се на релевантним местима каже шта је сан у историји или какве су последице његове симбичке организације тако се за простор нестварности осваја могућност истине као оправдане и релевантне културноисторијске референце.

Све ово додајемо да се види како се могао извести наредни део дисертације, који узима проблематику односа истине и сна за основни свој предмет. Таква композиција рада говори о његовој промишљености, да се од карактеризације преко сруктуре стигне до питања истиности, и то је добар распоред проблема. Види се, дакле да упркос већ уоченим недостацима овде није недостајала планска припрема и осмишљавање истраживања, него је дошло до умножавања недостатака пребрзим крајем рада на дисертацији и недовољном интеграцијом у постистраживачком времену када је требало да се продубе интерпретацијама основни увиди који су коректно учињени. То је међутим структурна особина тзв. болоњских радова осуђених на трку са временом а не изазов изврности као у

ранијем периоду када је докторат заправо био хабилитација, која је из нашег образовног система ишчезла.

У поглављу које следи излажу се неке од основних теорија истине у антици и двадесетом веку и оне су подлага за даље истраживање односа сна и истине. Чудно је да се у овом излагаању, које је иначе коректно изведено и показује да је колегиница Ристовић овладала знањима потребним да се упусти у коментарисање неких од најсложенијих питања, расправа завршава на погрешном месту, дакле као да је обустављена подсећањем на велековско наслеђе, уместо да се отвореност питања које намеће перспектива сна узме као одлучујуће. Разлика појма шифре и дешифровања код Јасперса и Фројда, као разлика онтологизације и психологизације истине, остала је на видику овог рада, али је завршетак расправе код Лакана и питање односа истине и дискурса много боље решење него што је то било у претходном одељку. Ова теоријска предспрема међутим није оставила снажније трагове на анализу која следи, као да је теорија самој себи сврха или да је њено изношење имало за циљ више да покаже да се у изради тезе ишло онако како ваља у освајању знања док она онда нису боље и интензивније примењена и критички проверена у самој анализи која не прави разлике онтолошких, психолошких и дискурских истина, иако су оне уведене у доста даљњем излагању. Отуда психологизација расцепа идентитета која сада јунака Црњанског показује као две стране психичке структуре истог бића, остаје помало наивна и неконсеквентна, премда није сасвим неоправдана и непозната, напротив. Али какве последице има разлика или истоветност дискурса романа и сна у роману са становишта идентитета и истине? Зато се ово питање поставило, а не да бисмо добили схематични однос свесног и не-свесног или две странице, аверса и реверса једне психе. Боља је динамика односа индивидуације и историјске дијалектике Хазара и Срба у друга два анализирана романа, што следи у овом раду. Веома је велика разлика овакве анализе и посезања за Хајдегером, што раду даје једну врсту легитимације али и поставља питање шта се и колико из тог научило да би опстало у самом тумачењу дела или критичкој интерпретацији филозофских ставова, што је наравно драстично превелик захтев па се он пред дисертацију и не поставља као такав но без таквог захвата у дисертацији оно што је највиши хоризонт знања користи се не као основа бољег сазнања него као нека врста епистемолошке кулис.

Како оправдати оволику разлику текстова? Ако се одамах затим пређе на Колаковског и једнако недовољно критички оцени став о религији као темељу истине, онда дилеме које су филозофске природе почињу нагло да се умножавају без обзир на још једну прекратку упадицу везану за Лакана. Упркос томе, тек је проблем олако примењивање хајдегеријских категорија у тумачењу (рецимо стр. 141-142) која делује сасвим површно и непотребно и доводи у сумњу да ли је баш све што је ту речено о откривању битка у бивствовању исправно схваћено, за разлику од заључка о томе како роман показује немогућност дискурса да заснује и потврди истину (стр. 145). Тај корак у преласку са површног преузимања ставова на њихово дубоко херменеутичко разумевање и онда наравно коришћење њихових консеквенци у тумачењу, то је питање разлике између брзо писаног школског рада и аутентичног самосталног расуђивања о књижевности. Бодријару и Фукоу јесте место у овом истраживању, зато су следећи делови окренути ка њима, али као да не постоји дубља методолошка, историјска или интересна веза између различитих теорија него се само показује да се у писању дисертације упознало и са њима. Познавање теоријских проблема међутим, сигуран је знак да се ипак озбиљно радило и да ваља разликовати оно што се није стигло од онога што није концептуализовно. У нацрту и плану извођења то је дакле траг целине која је негде досегнута негде једва наглашена.

Једном речју, овај рад има недостатака који су горе показани, али и добрих одлика које га чине, као што је у овом показано, одбранљивим у академском смислу и формату докторске дисертације. Главни правац дисертације је добар и оправдан и опште узев је назадовољавајући начин доведен до једне тачке која би се могла сматрати добрим академским исходиштем.

3. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области и оцена њене оригиналности

Ова дисертација, јасно је то само по себи, поставља релевантну хипотезу и за њу узима изузетно важну, најрепрезентативнију грађу која у овом погледу није истражена, нити је сам потички проблем у нашој критици доместификован толико да би се могао

сматрати уобичајеним. То значи да је рад био веома амбициозан у својој изворној поставци и добро се одредио како према предмету проучавања, тако и према постојећим, досегнутим сазнањима. Тако постављен рад има и критички и књижевноисторијски потенцијал и то му даје важност која је у извесној мери достизана на најбољим њеним страницама, али и пропуштан тамо где је требало мирно и поступно изводити поетичка истраживања до њиховог епистемолошког и херменеутичког исходишта. Оно се не подразумева у оваквим радовима у свету као сазнајно достигнуће, али је неопходна као унутрашња мера конзистенције рада и доказ да је он урађен у најбољем академском смислу. У тој противречности овај рад остаје са својим тешкоћама да се стигне и недовршеностима да све страсте у целовито излагање. Сан и поетика сна, о којима је недавно било и незгодних полемичких тонова који срећом у овом раду нису оставили трага, важна је како за целину најшире схваћене савремености наше књижевности, тако и за оцену доприноса савремених вредних дела у сразмери са класицима модернизма. То у исти мах одговара и на питање односа модернизма и постмодернизма, што је такође могући хоризонт уједињења који је овај рад назначио и можда могао имати као остварење. Разлике поетичких концепата, наравно, врло су продуктивне и оне се показују и у анализама.

Докторанткиња познаје важну литературу и користи је, некада са добрим критичким разумевањем, некада сасвим школски или чак успутно, као неку врсту назнаке, али је хоризонт рада остварен и досегнут у овом раду такав да га препоручује за наредне фазе остварења доктората.

4. Научни резултати докторске дисертације и корисност резултата у теорији и пракси и начини презентовања резултата научној јавности

Научни резултати се могу повољно оценити. Рад је показао добар књижевноисторијски правац, одабир вредних дела и проблема, добро се кретао у поетичком сагледавању овако оцртане имплицитне историје динамике, и поетичким проблемима дао неке који се могу схватити шире, антрополошки. Конституција егземпарних дела једног канона, то је веома корисно и тиме се у пољу академског истраживања отвара нови

прфостор тумачења и рада. Зато се овај рад има примити и кандидаткиња позвати на одбрану.

5. Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Јелена Ристовић је објављивала своје радове (11 објављених радова) у часописима са листе ресорног Министарства и са рефератима учествовала на 18 међународних и националних научних скупова и конференција. Највећи број тих радова припада књижевнотеоријској области, али и аналитичко-интерпретативној области. У њима се разматрају различити књижевнотеоријски проблеми двадесетовековне науке о књижевности, модернистичке и постмодернистичке српске књижевности. Наводимо библиографију свих оригиналних ауторских радова у часописима и рецензираним зборницима са научних, међународних и националних скупова, са следећим категоријама:

Радови из категорије М51

1. Ристовић, Јелена (2010). „Сусрет приче, историје и идеологије у роману *Опсада цркве Св. Спаса* Г. Петровића“ *Наслеђе* – часопис за књижевност, језик, уметност и културу, бр. 15/1, Крагујевац: ФИЛУМ, 129 – 134. (УДК 821.163.41.09-31 Петровић Г. / ИССН 1820-1768) **М51**

Радови из категорије М53

2. Ристовић, Јелена (2014). Проблематизовање историје у романима *Фама о бициклистима* С. Басаре и *Опсада цркве Св. Спаса* Г. Петровића. *Кораџи* – часопис за књижевност, уметност, културу, година ХЛВИИИ, свеске 7-9, Крагујевац: 132 -137. (УДК 82(05) / ИССН 0454-3556) **М53**

Радови из категорије М14

3. Ристовић, Јелена, (2012). „Re/Deconstruction of identity in the novel „Dictionary of the Khazars“ by M. Pavić“ in: *Comparativism, Identity, Communication – Proceedings of the Conference*, Carmen Popescu (coord.), Craiova, Romania: Editura Universitaria, 279-287. (ИСБН 978-606-14-0480-3) **М14**
4. Ристовић, Јелена, (2014). „Сан као „маргина“ јаве“ у: *Језик, књижевност, маргинализација: књижевна истраживања*, Зборник радова, Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 211-220. (УДК 821.163.41.09“19“/ ИСБН: 978-86-7379-324-5) **М14**
5. Ристовић, Јелена (2014). „Хазари и „Хазарски речник“ кроз призму глобализације“ у: *Наука и глобализација*, Зборник радова са научног скупа, Ковачевић М. (уред.), Пале: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 917-923. (ДОИ 10.7251/НСФФ1408917Р / ИСБН 978-99938-47-58-8) **М14**
6. Ристовић, Јелена (2016). Значења снова у роману „Опсада цркве Св. Спаса“ Г. Петровића“ у: *Језик, књижевност, значење: књижевна истраживања*, Зборник радова, Ниш: Филозофски факултет у Нишу, 321-330. (УДК 821.163.41.09-31 Петровић Г. / ИСБН 978-86-7379-408-2) **М14**

Радови из категорије М44

7. Ристовић, Јелена (2015). „Лов на истину/е кроз „Хазарски речник“ М. Павића“ у: *Летеће виолине Милорада Павића*, Марићевић Ј. (уред.), Зборник радова, Нови Сад: Студентска асоцијација Филозофског факултета у Новом Саду, 168-174. (УДК: 821.163.41.09 Павић М.(082) / ИСБН: 978-86-919283-0-8) **М44**

Радови из категорије М63

8. Ристовић, Јелена, (2009). „Изразак из теорије могућих светова и проблематизовање времена и историје у роману „Фама о бициклистима“ С. Басаре“, у: *Савремена проучавања језика и књижевности II*, Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије год.1, књ. 2, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 75-81. (ИСБН: 978-86-85991-17-2) **M63**
9. Ристовић, Јелена, (2011). „Мотив бежања кроз снове у романима „Хазарски речник“ и „Опсада цркве Св. Спаса“. у: *Савремена проучавања језика и књижевности II*, Зборник радова са III научног скупа младих филолога Србије, год. 2, књига 2, 2010, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 397-402. (ИСБН 978-86-85991-31-8) **M63**
10. Ристовић, Јелена, (2013). Митска матрица и сан у Павићевом роману „Унутрашња страна ветра“. у: *Савремена проучавања језика и књижевности IV*, Зборник радова са IV научног скупа младих филолога Србије, год. 4. Књига 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 355-360. (УДК: 821.163.41.09(082) / ИСБН: 978-86-85991-51-6) **M63**
11. Ристовић, Јелена, (2014). Улога сна у карактеризацији ликова и структури романа „Хазарски речник“ и „Опсада цркве Св. Спаса“. У: *Савремена проучавања језика и књижевности V*, Зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије, год. 5. Књига 2, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 251-261. (УДК: 321.163.41.09(082) / ИСБН: 978-86-85991-61-5) **M63**

На основу наведене библиографије и публикација у којима су оригинални научни радови објављени, може се закључити да је кандидаткиња Јелена Ристовић остварила захтеване научне резултате и презентовала их како у научним часописима, тако и на научним скуповима.

Закључак и препорука

У овом позитивном, али и критички одређеном извештају показали смо главне одлике, најбоље особине и понеки недостатак овога рада који је посвећен најзначајнијим делима српске прозе, ауторима који су одредили вредносни хоризонт наше књижевности. У покушају да се једна релеватно постављена проблематика, однос поетике и сна, даље унапреди и представи као допринос у проучавању критичком, књижевноисторијском и помало поетичком и теоријском смислу. У овој докторској дисертацији, дакле, дошло се до нових и релевантних читања, постављени су проблеми који нису увек и до краја изведени али су продуктивни и у некој коначној верзији овога рада која би била штампана могу добити још једну димензију. Методолошки коректно и повремено врло добро до границе психолошке и филозофске проблематизације, дат је низ закључака.

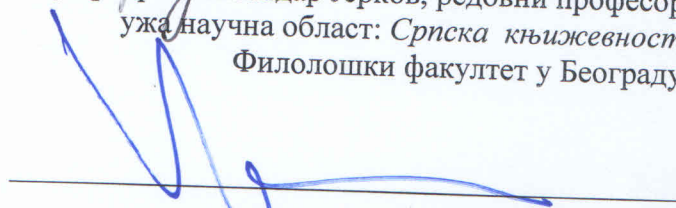
ПОЕТИКА СНОВА У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ XX ВЕКА НА ПРИМЕРИМА РОМАНА *ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ*, *ХАЗАРСКИ РЕЧНИК* И *ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА* колегинице Јелене Ристовић има основне одлике успешне докторске дисертације у сваком погледу који је од значаја за коначно доношење овога суда; она је критички и поетички заснована, књижевноисторијски добро постављена а проблемски продуктивна и изазовна, са резултатима који су допринос да се начети проблеми на другом материјалу и другачијим приступима у ранијој литератури сада оживе и наставе на нов начин. Све то, уз неке друге напомене које су горе изнесене, држи нас у уверењу да треба усвојити овај извештај овако како је поднет као позитивну оцену рада и резултата рада, његове заснованости и остварености, његових резултата и домета, па онда прихватајући дисертацију ПОЕТИКА СНОВА У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ XX ВЕКА НА ПРИМЕРИМА РОМАНА *ДНЕВНИК О ЧАРНОЈЕВИЋУ*, *ХАЗАРСКИ РЕЧНИК* И *ОПСАДА ЦРКВЕ СВ. СПАСА* и овај извештај колегиницу Јелену Ристовић упутити на усмену одбрану рада пред овом комисијом.

У Крагујевцу, децембар 2017.

КОМИСИЈА

Проф. др Александар Јерков, редовни професор
ужа научна област: *Српска књижевност*
Филолошки факултет у Београду

Проф. др Драган Бошковић, редовни професор
ужа научна област: *Српска књижевност*
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

Проф. др Душан Живковић, ванредни професор
ужа научна област: *Теоријске књижевне дисциплине и општа књижевност*
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу